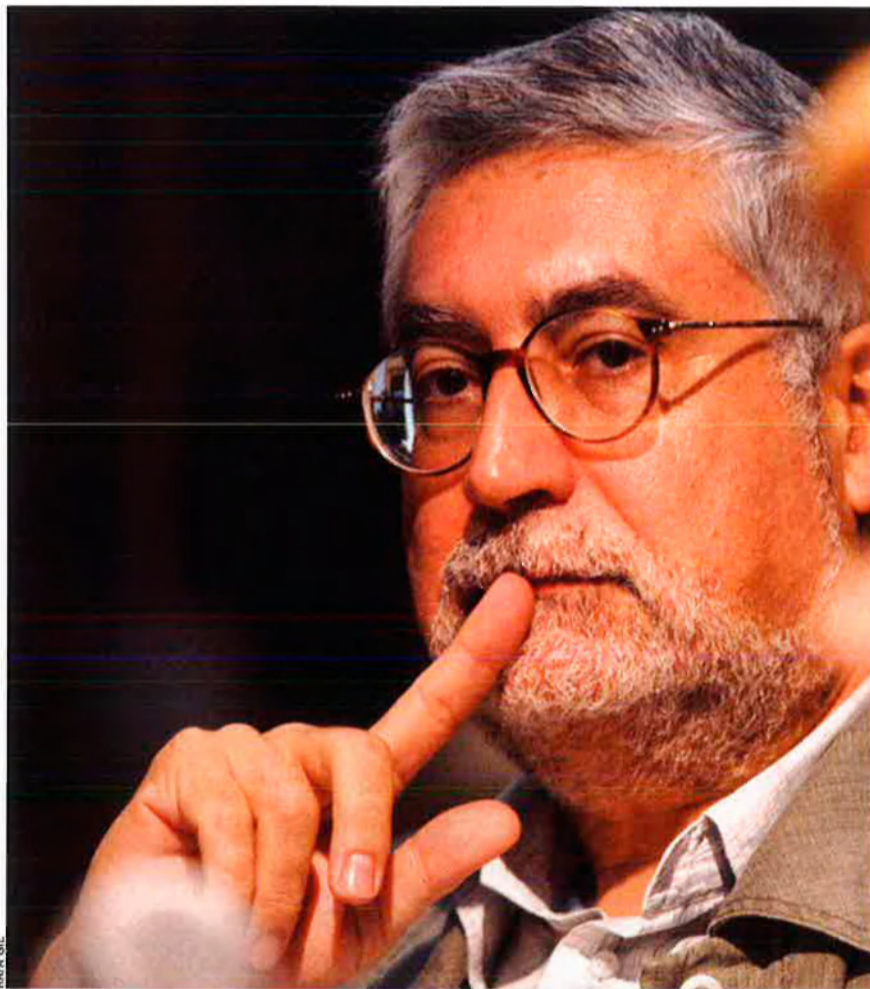

“Més que mai, cal una profunda reforma intel·lectual i moral”

Gustau Muñoz (València, 1951), economista i escriptor, recull al llibre ‘Herència d’una època’ (Tàndem) els seus articles sobre la situació política, social i cultural del País Valencià. Ara posa al dia les reflexions del llibre, a partir de les eleccions del 27 de maig.

El PP ha enfonsat, o només amagat, la València oberta, d'esquerres i progressista, o ja ho va fer el franquisme, i el PP no ha fet sinó continuar la tasca?

—El franquisme va deixar molt mal-mès un país amb poques defenses, va governar el desplegament de la societat industrial i urbana, i va configurar culturalment sectors decisius. En

l'època democràtica es va desapropiar una oportunitat històrica i no va arrelar majoritàriament una nova cultura política. Les responsabilitats són molt repartides. El PP va trobar el terreny adobat, i ha sabut aprofitar molt bé les contradiccions, considerables, que hi havia al bloc social d'esquerres, progressista..

—**Quines diferències importants trobeu entre els governs Zaplana i Camps?**

—Hi ha diferències d'estil, però un fons de gran continuïtat, tot i els intents inicials de Camps de buscar una altra orientació, més assossegada. La mateixa manipulació mediàtica, el mateix model econòmic centrat en el turisme i la construcció, el mateix gust pels grans esdeveniments, la mateixa implicació en operacions dubtoses i amb personatges corruptes. Tot, però, amb un posat capellanesc, i sense la desimboltura d'un saltataulells com Zaplana.

—**Què li retrauríeu, a l'esquerra valenciana?**

—Seria una llarga història. Bàsicament que malbarata recursos humans i no dóna joc als seus millors elements, que no analitza a fons la societat que tenim, que s'ha deixat desmoralitzar, que sovint s'ha instal·lat, els uns més que no pas els altres, en la resignació.

—**Hi pesa gaire l'absència de Joan Fuster?**

—L'absència de Fuster i l'absència d'intel·lectuals crítics amb projecció social, per bé que aquest fenomen és general, no pas una especificitat valenciana. De tota manera, de Fuster, ens en queda l'obra, i un llegat fecund i influent.

—**A l'article “Fer-se llegir”, divisa compartida per Joan Fuster i Josep Pla, parleu de Ferran Torrent. Calen molts més Torrents?**

—És una bona metàfora. En necessitem, sí, en tota la gamma possible de l'escriptura: autors que s'imposen per l'interès de les seues propostes, per

l'atractiu i la qualitat dels llibres. Per la capacitat d'arribar al públic i d'enganxar lectors. Altrament, no sé com podrem superar el setge d'invisibilitat social a què són sotmesos els autors valencians.

—Dieu que l'oposició cultural s'ha sentit socialment desautoritzada amb la davallada de l'esquerra valenciana, que aquesta davallada ha fet callar moltes veus. La crisi de l'esquerra ha enfonsat l'oposició cultural?

—Aquesta era la situació amb els primers governs de Zaplana. Cal recordar l'activisme molt marcat del PP en el camp cultural, especialment en les arts plàstiques, i les múltiples defeccions. El PP era molt *gramscià*, en aquest sentit. La reconstrucció d'una raó crítica ha costat anys, ha trobat molts entrebancs, encara no s'ha aconseguit del tot, no ha quallat com calia. Sí, cultura i política van molt lligades, especialment al País Valencià.

—Els símptomes i les manifestacions d'una inflexió cultural foren, sens dubte, anteriors al canvi favorable a la dreta. La crisi de l'orientació cultural d'esquerres va facilitar les coses al PP, no?

—La manca d'un ancoratge social ferm, l'escassa capacitat hegemònica de l'esquerra valenciana tenen molt a veure amb dèficits i distàncies amb la cultura, però la cultura, al seu torn, tampoc no ha estat un model de solidesa i de capacitat analítica i d'anticipació. Abans hi havia elements comuns i una idea de país en part compartida. Ara això és en crisi i caldrà recuperar terrenys d'entesa.

—Dieu que al País Valencià hi ha un important dèficit d'iniciativa política, i que calen idees, originals i atractives. Penseu que arribaran, en un futur immediat?

—S'havien esbossat, però amb un marge molt gran d'error, en el període anterior a les eleccions del 27 de maig. És evident que l'esforç havia estat insuficient, i en alguns aspectes desenfocat. La part crítica —del model malbaratador i la destrucció del territori, de la corrupció a l'engròs, de la mordassa mediàtica, de la societat de l'espectacle, del menysteniment del teixit industrial, l'ensenyament i la sanitat pública, etc.— era encertada. No

tant les propostes alternatives, algunes fórmules i pràctiques polítiques ni els mecanismes per arribar, amb capacitat de convenciment, a una majoria social.

—La qüestió, dieu, és saber si el poder del PP ha estat un parèntesi o respon a realitats profundes, dures. Cap a on us decanteu?

—Després del 27 de maig sembla que la cosa és bastant profunda. Caldrà treballar amb molt de trellat perquè no esdevinga encara més duradora.

—Un dels articles recollits al llibre es titula "Cap a un final d'època?". Quina seria ara la vostra resposta?

—Hi havia símptomes importants d'esgotament del PP, i no eren un miratge com pot semblar retrospectivament. Ara bé, la majoria ha parlat i ha triat democràticament una continuïtat que a mi em sembla molt perillosa, fins i tot suïcida. Pense que les febleses, o més encara la inconsciència irresponsable del model econòmic promogut des del poder, poden passar una factura impressionant. No hi ha res escrit, però. Fa molt de temps que no crec en els determinismes històrics. Tot depèn de l'evolució social i de la capacitat de recuperació de l'esquerra plural, de les iniciatives de moltíssima gent, del nostre sentit de la responsabilitat.

—Confieu que el compacte i ofensiu neonacionalisme espanyol més tard o més d'hora canviarà. Què us ho fa dir?

—No, més aviat pense que s'endurirà; el PP sembla ja un Partit Nacionalista Espanyol-Castellà, definit sobretot pel seu *antinacionalisme*. Però també crec que això no pot comportar sinó un augment indesitjable de les tensions a Espanya, que és vertaderament plural, culturalment i nacionalment. D'ací ve l'èxit, ara com ara, de Rodríguez Zapatero, que articula millor la pluralitat. Tanmateix, la pressió en aquest sentit, lligada a un escenari europeu canviant, i als nous models de la dreta, serà una de les grans qüestions aquests anys vinents.

—Caldrà, escriviu, una profunda reforma intel·lectual i moral per a superar l'estat de coses actual. Com s'hi pot avançar?

—Sí, i ara més que mai. Intel·lectual: reorganitzant i reconstruint la visió del país i analitzant bé els canvis so-

cial i les demandes i necessitats dels ciutadans, actualitzant les propostes i els instruments d'intervenció i comunicació. Moral: canviant actituds endogàmiques, desterrant el cinisme polític, incorporant a la política activa molta gent jove valuosa (de vint-trenta anys) que no hi participa, assentant els punts d'entesa entre les forces polítiques, la sintonia entre les diverses expressions, incloent-hi les socials i cíviques. I sobretot caldrà definir un model alternatiu de progrés i benestar, una proposta clara de país identificada amb l'interès col·lectiu dels valencians, i que la majoria percebi que coincideix amb els seus interessos personals. D'això se'n diu capacitat de seducció. Un bé darrerament escàs a l'esquerra valenciana.

—A més de la divisió, detecteu en l'esquerra cultural un estat de resignació. Per què penseu que hi domina aquest sentiment?

—Abans del 27 de maig això havia començat, de mica en mica, a canviar, hi havia fets positius, un nou esperit de compromís, que s'ha de saber valorar. Ara no sabem ben bé si es deixarà endur pel derrotisme, per la decepció amb la pròpia societat, o es mobilitzarà a fons a favor d'una maduració de l'alternativa necessària i superarà el tràngol.

—Penseu que València ha d'apostar amb decisió per un canvi, que ha de ser, d'entrada, un canvi cultural. Quines característiques ha de tenir aquest canvi?

—El més important és no deixar-se enlluernar, convèncer, desmoralitzar o foraviar per l'èxit del model actual, cultural i polític. Cal una renovació a fons de persones, idees i propostes, però sense abandonar-se a la *ideologia dominant*, tant en termes socials —centrisme— com nacionals —dir adéu a la idea de país. Renovació sense perdre identitat: o això o la perspectiva sinistra de l'agonia i la dissolució. Però un quaranta-tants per cent dels votants —no ho oblidem!— han demanat un canvi polític al País Valencià, i mereixen consideració. Demà podrien ser una majoria democràtica clara. Caldrà treballar, des d'ara mateix, per aconseguir-ho.

Lluís Bonada